

Robert Konečný

* 23. 4. 1906 Brno

† 15. 10. 1981 Brno

Spiritualistický básník, prozaik, esejista a literární kritik, zároveň vědecký pracovník a publicista v oblasti psychologie a filozofie, překladatel odborné literatury z němčiny.

Otec byl natěračský dělník, matka švadlena. Po maturitě na klasickém gymnáziu v Brně (1925) studoval K. na filoz. fakultě v Brně obory filozofie, čeština a němčina (1929 státní práce *City a emoce estetické*, doktorát 1930 prací *Julius Zeyer. Psychologická analýza na základě studia snů v životě a díle*; srov. *J. Zeyer v zrcadle snů*, Psychologie 1936). 1926–31 pracoval zprvu jako pomocná vědecká síla, posléze jako knihovník v Psychologickém ústavu. Zároveň (1929–31) už byl suplentem na reálce v Brně, pak profesorem na gymnáziu v Tišnově (1931–34) a opět v Brně (až do zatčení gestapem v listopadu 1939). Pro odbojovou činnost ve skupině Obrana národa byl vězněn v Brně a Vratislavi až do dubna 1945, kdy se zachránil útekem. Po nutném léčení učil znovu na gymnáziu, ale přitom jako smluvní profesor přednášel noetiku a psychologii na brněnské filoz. fakultě; od 1. 9. 1946 uvolněn ze středoškolské činnosti, habilitoval se z filozofie v prosinci 1946 (habilitační práce *Vladimír Hoppe* vyšla tiskem až 1970). Od listopadu 1950 byl přeřazen do zdravotnictví; pracoval jako psycholog nejdřív ve státní psychiatrické léčebně v Brně-Černovicích, 1958–63 na psychiatrické klinice fakultní nemocnice, zároveň učil na střední zdravotnické škole. Od 1963 působil v ČSAV, a to postupně v Pedagogickém ústavu J. A. Komenského, v Psychologickém ústavu a samostatně Psychologické laboratoři ČSAV jako odborný a poté vědecký pracovník (kandidát věd 1966 prací *Vybrané studie z psychologie*). Na filoz. fakultu ÚJEP se vrátil v dubnu 1968, univerzitním profesorem se stal 1. 7. 1968, penzionován 1971. V Psychologické laboratoři pracoval nepřetržitě do konce 1976.

Ať už byla K. poezie ovlivněna Horou, Seifertem, Nezvalem, Holanem či Palivcovými překlady Valéryho, uchovávala si jednotný ráz bohatě rýmovaným jambickým veršem, slovní vytríbeností, myšlenkovou precizností a důsledným významovým akcentem na duševní očistu (slovo „duše“ je klíčovým slovem celé K. tvor-

by). Platí to už o vyzrálé lyrické prvotině *Spáček pod plamenem*, která přírodním dojmům a intimním scénkám vtiskla duchovní smysl naděje a víry. V umně komponovaném básnickém cyklu *Písně z cely* mezní životní situace (nacistické vězení) prověřila a vyostřila motiv duše vysvobozující se z pozemských pout. Další dvě básnické knihy vydané v druhé polovině 40. let shrnuly verše psané už těsně před válkou a potom během ní; v obou se K. kultivovanost projevila mimo jiné množstvím literárních odkazů a citací. V básních sbírky *Má vlast* se K. vyrovnával s tragickými aktuálními událostmi až do dnů osvobození; jeho evangelicky pojímaná křesťanská víra a z ní vyrůstající racionální idealismus se zde konkretizovaly v bojovou odhodlanost a ve výzvy proti malověrnosti. Sbírkou *Tůně* nazval autor sice knížkou subjektivní lyriky, ale i její niternost měla nadosobní zaměření; lyrika napohled přírodní vypozerovávala jevy ostřeji než v K. prvotině, ale v průběhu básně jim většinou udělovala platnost podobenství duchovního dění. Obdobně povídky *Studnice zapečetěná* napsal K. navenek jako milostné příběhy, ve dvou z nich však odhalil vykupující působení osobní tragédie, v třetí pak zpodobil duševní souznění umírajícího filozofa s jeho obdivovatelkou; prostřednictvím tohoto hrdiny formuloval K. své filozofické a náboženské názory. Znovu tak učinil, bezprostředně a všestranněji, i v souboru drobných próz *Chudobky*: jedna jejich část pokračovala v postupu jeho básní tím, že ze scénky či jednoduchého příběhu těžila mravní pointu, druhá část byla pojata jako osobní vyznání úvahového nebo (přesvědčivěji) vzpomínkového rázu. Literární kritiky a studie psal K. před válkou hlavně do Lidových novin a po osvobození do Listu Sdružení moravských spisovatelů a do brněnského deníku *Čin* (v něm vedl literární rubriku); tuto činnost ovlivnila místy K. profese psychologizujícím přístupem k autorům poezie a prózy, zásadně pak jeho koncepce považující umění za jednu z forem zápasu o osvobození lidské duše. K. důraz na svobodu v duchovním řádu se vystupňoval v poválečných letech, jak to do-
svědčilo i knižní vydání rozhlasových přednášek *Živá slova*, která svou kritickou a nabádavou starostí o budoucnost národa navázala na politické zaměření jeho veršů z doby válečné.

PSEUDONYMY, ŠIFRY: Jan Radeš, Robert Šandr (podle matčina rodného jména), Scapino; R. K., rtk.
■ PŘÍSPĚVKY in: Akord; Anděl strážný; Čin (Brno,

1945–48; 1945 vzpomínky na odbojářskou činnost a věznění Jeden z vás; Index (1938); Jitro (1923); Kritický měsíčník (1938–40, 1946–48); Kytice (1947); Lid. noviny (1927–39); List Sdružení mor. spisovatelů (1946–48); Lumír; Mor. noviny (Brno, 1924); Nár. listy (1925–26); Nár. práce (1939); Naše doba (1936–39); Naším dětem (Tišnov, 1932–33); Nový lid (Brno, 1926); Panoráma (1938); sb. Problémy psychického vývoje a osobnosti (1978); sb. První české gymnázium v Brně (1967); Psychologie (1936, J. Zeyer v zrcadle snů); Ranní noviny (1938); Snaha (student. časopis klasického gymnázia Brno); Student. časopis (1923); Svob. noviny (1945–48); dále řada odborných časopisů. ■ KNIŽNĚ. *Beletrie*: Spáč pod plamenem (BB 1938); Studnice zapečetěná (PP 1944, pseud. Jan Radeš); Písně z cely (BB 1945); Má vlast (BB 1946, psáno 1938–45); Chudobky (PP 1946); Živá slova (EE 1946); Tůně (BB 1949, psáno 1938–41). – *Překlady*: R. Müller-Freienfels: Psychologie přítomnosti (1937); R. Meili, H. Rohrer: Učebnice experimentální psychologie (1967, s jinými). – *Ostatní práce*: Demokracie (úvaha, 1947); Tři úvahy o manželství a rodičovství (1961, s P. Dráčem, K. Nedomou); Když dětem nejde učení (1961, s O. Konečnou); Psychologie v lékařství a psychiatrická propedeutika (skripta, 1961, s M. Bouchalem); Psychologie v lékařství (skripta, 1963, s M. Bouchalem, M. Jarešem); Psychologie v lékařství (1966, s M. Bouchalem); Starosti s dospíváním (1966, s O. Konečnou); Vladimír Hoppe. Příspěvek k historii a kritice iracionalismu (1970). ■ REDIGOVAL *časopisy*: Naším dětem (Tišnov, 1932–33), List Sdružení moravských spisovatelů (1946); *knižnice*: Zář (1946–48), Země (1947). ■ USPOŘÁDAL A VYDAL: V. Hoppe: Předpoklady duchovní filozofie a náboženské víry (1935); Básnický kalendář let 1918–1938 (1938); J. Kudela: Pod kaštany (1948). ■

LITERATURA: ● ref. Spáč pod plamenem: F. Götz, NO 8. 7. 1938; A. M. Piša, PL 2. 9. 1938; V. Černý, LidN 16. 9. 1938; B. V. (Václavěk), U 1938, s. 245 → Kritické stati z třicátých let (1975); J. B. Č. (Čapek), Naše doba 1939, s. 313 ●; ● ref. Studnice zapečetěná: J. Machoň, LidN 19. 6. 1944; -i-, Nár. práce 29. 6. 1944; J. B. Č. (Čapek), Naše doba 1946, s. 41 ●; ● ref. Písně z cely: M. Dvořák, Akord 12, 1945/46, s. 282; J. Machoň, List Sdružení mor. spisovatelů 1946, s. 241 (též o Má vlast, Chudobky) ●; ● ref. Chudobky: A. Hrubý, KM 1946, s. 355; M. D. (Dvořák), Akord 13, 1946/47, s. 72 ●; ● ref. Má vlast: AMP (A. M. Piša), Práce 19. 7. 1946; G. (F. Götz), NO 21. 7. 1946; J. Janů, LidN 10. 9. 1946 ●; ● ref. Živá slova: K. Popelová, Práce 5. 6. 1947; M. D. (Dvořák), Akord 13, 1946/47, s. 317; A. Hrubý, KM 1947, s. 199 ●; A. K.: ref. Tůně, Lid. obroda 17. 7. 1949; V. Chmelař: Z životního díla R. K., SPFF Brno, řada I (pedagog.-psychol.), 1967 (s bibliografií významnějších prací); ● k 65. nar.: V. Chmelař, Čs. psychologie 1971, s. 268; J. Viewegh, Psychologia dieťaťa 1971, s. 183; J. Švancara, Universitas (Brno), 1971, č. 2 ●; ● k 70. nar.:

V. Chmelař, Čs. psychologie 1976, s. 137; K. Plocek, Psychológia a patopsychológia dieťaťa 1976, s. 187 ●; (šs): Odešel R. K., Brněnský večerník 19. 10. 1981.

šv, pb

Josef Koněřza

* 23. 9. 1858 Dalečín u Bystřice nad Pernštejnem

† 6. 5. 1948 Žďár nad Sázavou

Překladatel a popularizátor slovanských literatur, literární kritik a osvětový pracovník.

Pocházel z rodiny chudého tkalce, matka, pilná čtenářka, probudila v něm zájem o literaturu. Po vychození obecné školy v Dalečíně a Poličce odešel na německou reálku do Brna, po roce přestoupil na Slovanský učitelský ústav (mat. 1878). Odtud si odnesl slovanské uvědomění a zájem o slovanské jazyky (ovládal ruštinu, polštinu, bulharštinu, srbocharvátštinu a slovinštinu). Už 1877 se snažil pod pseudonymem uveřejňovat své překlady z ruštiny a polštiny. 1878 se stal podučitelem v Křetíně na Boskovicích, od 1881 až do odchodu do důchodu 1920 učil na jednotřídce ve Slavkovicích u Nového Města na Moravě, kde také osvětově působil. Od 1940 žil u dcery ve Žďáru n. Sáz. Pohřben byl v blízkých Jamách.

K. původní literární práce souvisely s jeho buditelským a osvětovým působením. Významnou součástí jeho programu byl boj s alkoholismem. V obsáhlém spise *Pryč s kořalkou!* (1885) se forma populárního výkladu, poučení, esejistického přesvědčování střídá s beletristickými postupy (anekdoty, pohádky, písně, vyprávění, humorky, exempla apod.); zároveň K. upozorňoval na užitečné zájmy a činnosti, v nichž je možno se realizovat. Propagoval sadařství a včelařství (povídky pro mládež *Zahrada – náhrada*). Těžištěm K. literární činnosti byla popularizace slovanských literatur. Napsal o nich mnoho recenzí a článků informativně kompilačního rázu (zejm. do Lit. listů), hlavně je však čtenářům přibližoval svými překlady. V souhlase s osvětově vzdělávacím programem a podle hesla „poznejme se“ se zaměřoval především na díla s historickou a vesnickou tematikou. Překlady z ruské, polské, bulharské, srbské a slovinské literatury publikoval v časopisech i knižně.